

arkivrapport

Fornlämningarna Torshälla 8:1, 7:1 & 7:2. Roxnäs 3:169, 3:179 & 3:178, Torshälla socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning.

Lars Norberg

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har den 17 & 18 oktober år 2016 utfört en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning i anslutning till fornlämningarna Torshälla 8:1, 7:1 och 7:2 belägna i Torshälla socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Torshälla 8:1 är ett gravfält med cirka 20 registrerade stensättningar, medan de två övriga utgörs av ensamliggande stensättningar. Undersökningen utfördes eftersom Eskilstuna Energi & Miljö AB skulle gräva ned en ny elledning vilken berörde rubricerade fornlämningar eller fornlämningsområden. Syftet med den arkeologiska insatsen var att övervaka schaktningsarbetet och sörga för att fornlämningarna inte kom till skada vid arbetsföretaget.

Det öppnade schaktet, som var uppdelat på två deletapper, uppgick till en sammanlagd längd om cirka 263 meter. I anslutning till Torshälla 8:1 löpte schaktet mestadels i vägkant. Utöver det berörde ledningschaktet en bit åkermark samt i anslutning till Torshälla 7:1 och 7:2 kuperad skogsterräng. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

Inledning

Eskilstuna Energi & Miljö AB har ansökt om tillstånd för markingrepp i samband med schaktningsarbete inför nedläggning av en ny elledning, vilken berörde ett gravfält om cirka 20 stensättningar (Torshälla 8:1), samt fornlämningsområdena för två ensamliggande stensättningar (Torshälla 7:1 & 7:2). Med anledning av detta fattade länsstyrelsen i Södermanlands län beslut om att en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning skulle utföras parallellt med arbetsföretaget.

I enlighet med länsstyrelsens beslut (1st dnr 431-6054-2015) har Sörmlands Arkeologi AB utfört en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning inom rubricerat område (bilaga 1-4). Fältarbetet genomfördes 2016-10-17 & 2016-10-18. Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Lars Norberg, verksam som arkeolog på Sörmlands Arkeologi AB.

Syfte & målsättning

Syftet med den arkeologiska insatsen var att övervaka schaktningsarbetet och sörga för att fornlämningarna inte kom till skada vid arbetsföretaget.

Genomförande

Kontrollen omfattade två deletapper och arbetet inleddes inom deletapp 1. Schaktet öppnades med grävmaskin längs en grusad infartsväg längst i öster och fyllnadsmassorna grävdes bort skiktvis. Längden uppgick till cirka 103 meter med en bredd om cirka 0,4-0,5 meter. Djupet uppgick överlag till cirka 0,6 meter. Därefter avbröts schaktningen i anslutning till en infart till en av de berörda

fastigheterna. Här gjordes bedömningen att marken sänkts i ett tidigare skede, i samband att infarten anlades. Därefter fortsatte schaktningsarbetet och övervakningen i ytterligare 44 meter, varvid vägen och gravfältets västra delar korsades. Den arkeologiska insatsen inom deletapp 1 avslutades enligt anvisningarna i åkermarken väster om Torshälla 8:1. Schaktningen fortgick därefter inom deletapp 2, det vill säga i anslutning till fornlämningsområdena för Torshälla 7:1 och 7:2. Här uppgick schaktet till en längd om cirka 116 meter samt grävdes till en bredd om drygt 0,5-0,7 meter. Djupet uppgick till cirka 0,6-0,7 meter.

Det öppnade schaktet samt en närliggande stensättning belägen inom Torshälla 8:1 dokumenterades med RTK GPS och beskrevs i text. Vidare fotodokumenterades schaktet med digitalkamera (bilaga 5).

Resultat

Inom deletapp 1 bestod schaktets innehåll av vägfyllning i form av grus och kantigt stenmaterial (bilaga 4). Undergrunden, som ställvis kom i dagen, utgjordes mestadels av lerig morän samt sandig och grusig morän.

Där schaktet vek av västerut återfanns synliga stensättningar på ömse sidor om den befintliga vägen. Här framstod ur ett fornlämningsperspektiv den södra vägkanten som den mest optimala för ledningsdragningen, då det i den norra delen av gravfältet noterades minst en synlig stensättning belägen i direkt anslutning till vägen. I tomtmarken i söder konstaterades ytterligare en synlig stensättning med en vällagd kantkedja (A1). Denna låg dock inom säkert avstånd för ledningsschaktet. Efter det att den befintliga grusvägen korsats löpte schaktet genom gravfältets västra delar. Här utgjordes undergrunden av lera. Inget av arkeologisk intresse noterades inom deletappen.

Ledningsdragningen inom deletapp 2 justerades inledningsvis västerut i förhållande till den planerade sträckningen. Här drogs schaktet istället i mer låglänt terräng, i en båge runt det höjdparti där Torshälla 7:1 och 7:2 är belägna (bilaga 4). Syftet var att undvika eventuella lämningar med anknytning till stensättningarna som ej var synliga ovan mark. Schaktningen påbörjades i söder nedför slutningen och fyllningen utgjordes av sandig och grusig morän. Inget av arkeologisk intresse noterades inom deletappen.

Bilagor

Bilaga 1. Utdrag ur Sverigekartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.

Bilaga 2. Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad. Skala 1:50 000.

Bilaga 3. Utdrag ur fastighetskartan & FMIS (161025) med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Bilaga 4. Utdrag ur fastighetskartan & FMIS (161025) med undersökningsområdet markerat. Skala 1:1000.

Bilaga 5. Fotodokumentation

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 1528

Länsstyrelsens dnr: 431-6054-2015

Tid för fältarbetet: 2016-10-17 & 2016-10-18

Personal: Lars Norberg

N (X) 582030,74 E (Y) 6589006,61

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Övervakad yta: Ca 194 m²

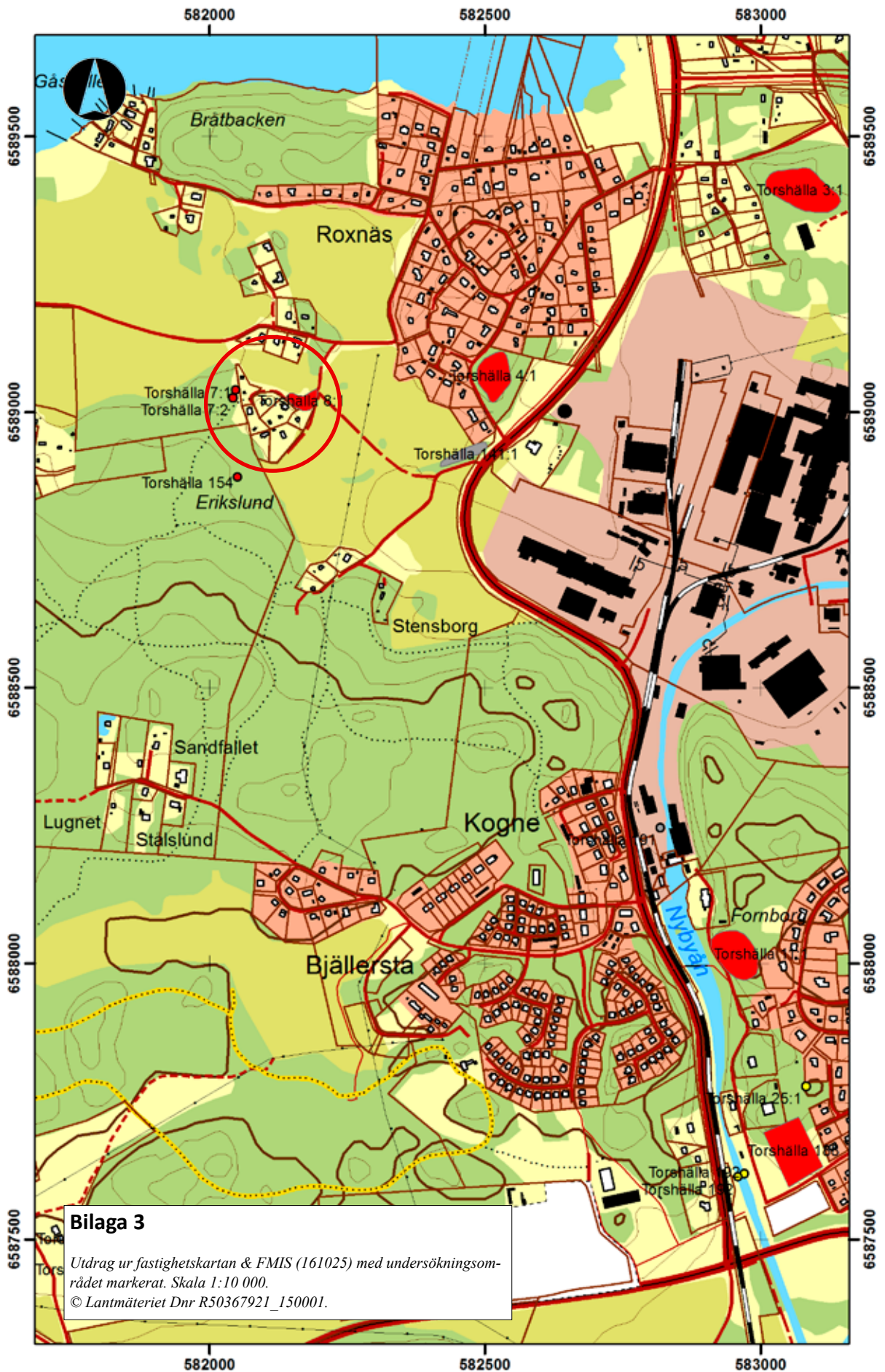
Digital dokumentation förvaras hos Sörmlands Arkeologi AB i väntan på meddelande från ATA angående rutiner för leverans av digitalt material.

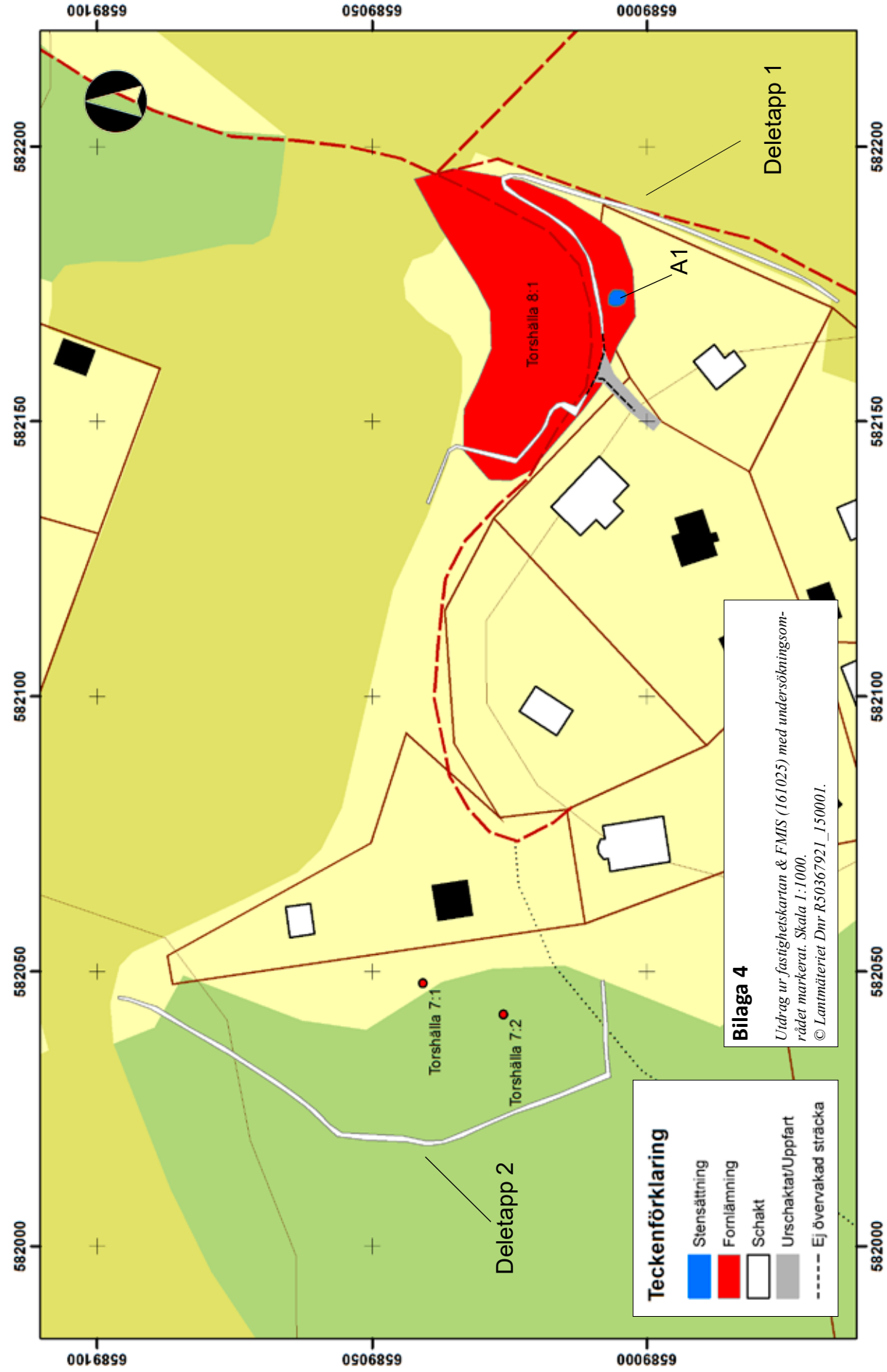

Bilaga 2

*Utdrag ur Terrängkartan med undersökningens belägenhet markerad.
Skala 1:50 000. Källa: Lantmäteriet.*

Bilaga 5. Fotodokumentation

Deletapp 1 och schaktkontrollens inledande del i öster. Foto mot norr: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Deletapp 1, där schaktet vek av västerut. Gravfältet Torshälla 8:1 är till större delen beläget i björkdungen till höger om vägen. Foto mot söder: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

I förgrunden till höger en stensättning inom Torshälla 8:1 som skadats något av den befintliga vägen. Foto mot sydväst: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Den södra delen av Torshälla 8:1 med A1 belägen vid enen till höger i bild. Foto mot ostnordost: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Till vänster syns delar av den tidigare markplanerade uppfarten och centralt i bilden den igenlagda övergången under befintlig väg. Torshälla 8:1 till höger. Foto mot väster: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.

Deletapp 2 mot norr. Torshälla 7:1 & 7:2 belägna i bakgrunden till höger i bild. Foto: Lars Norberg 2016, Sörmlands Arkeologi AB.